

SMLOUVA O DÍLO

WORK CONTRACT

Karel Marek

AKADEMIE STING, vysoká škola Brno - Jundrov

ABSTRAKT

Smlouvou o dílo se zavazuje zhotovitel k provedení určitého díla a objednatel se zavazuje k zaplacení ceny za jeho provedení. Dílem se rozumí zhotovení určité věci, pokud nespadá pod kupní smlouvu, její údržba, provedení opravy nebo úpravy určité věci nebo výsledek jiné činnosti. Dílem se rozumí vždy zhotovení, oprava nebo úprava stavby nebo její části.

ABSTRACT

Under a contract for work, the contractor undertakes to carry out specific work and the client undertakes to pay a price for its performance. Work means the creation, item, unless it falls within the scope of a purchase contract, the assembly of performance of an agreed repair or modification of a certain item, or he materially expressed reset of some other activity. The creation, assembly, repairs, or modification of a construction or its part shall also be deemed ad work.

I v současnosti ve 21. století se mj. provádějí významné stavby a i pro další plnění se využívá smlouva o dílo. Proto se tradičně věnujeme tomuto tématu.

Ač bychom mohli říci, že úpravu smlouvy o dílo dle obchodního zákoníku nebude třeba za půl roku již potřeba znát a používat, opak je pravdou, stejně tak jako tvrzení, že se už musíme zaobírat novými paragrafy tohoto smluvního typu v novém občanském zákoníku - v NOZ. V současné době je možné říci, že obchodní zákoník, tj. zákon č. 513/1991 Sb., bude ještě po určitou dobu realizován a aplikován. Ustanovení § 3028 NOZ totiž ve svém druhém odstavci říká, že není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných, jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem účinnosti tohoto zákona se však posuzují dle dosavadních předpisů. Nový občanský zákoník vydaný pod č. 89/2012 Sb. nabyl účinnost 1. 1. 2014 a přinesl více změn i v úpravě smlouvy o dílo. Při zadání díla je přitom je třeba vycházet i z obchodních zvyklostí, které se v praxi uplatňují. U stavebních i strojnětechnologických dodávek se bohatě uplatňují a s jejich uplatněním se počítá i v NOZ.

Lze tedy konstatovat, že dnes, jakož i další roky, bude potřeba znát jak úpravu dle obchodního zákoníku, tak i úpravu dle NOZ a nelze zapomínat ani na obchodní zvyklosti. To klade zvýšené nároky na znalosti. Pomoci má i tento příspěvek, který jednotlivá ustanovení srovnává a přináší návod, jak postupovat při řešení problémů.

I. OBCHODNÍ ZÁKONÍK A NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Smlouva o dílo byla upravena v obchodním zákoníku v § 536 až § 565. Řadily jsme ji mezi „obchody relativní“, tzn., že při jejím obecném užití šlo o závazkový vztah mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti tak, jak to stanovil § 261 odst. 1 obch. zák. Obecně byla tato smlouva široce využívána i v závazkových vztazích podle § 261 odst. 2; připomeňme, že tímto ustanovením se řídily rovněž závazkové vztahy mezi státem nebo samosprávnou územní jednotkou a podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, jestliže se týkají zabezpečování veřejných potřeb (např. při výstavbě a rekonstrukci stavebních objektů). K tomuto účelu se za stát považovali i státní organizace, jež nebili podnikateli, při uzavírání smluv, z jejichž obsahu vyplývalo, že obsahem je uspokojování veřejných potřeb. Obecně bylo možno se dohodnout i na použití obchodněprávní úpravy podle § 262 obch. zák.

Co se týká právní úpravy v NOZ, je pak zcela zřejmé, že se vychází (s některými změnami) z úpravy v obch. zák.

Dílo je podle důvodové zprávy NOZ pojato jako činnost (práce), přičemž práce jako plnění smlouvy o dílo se od práce poskytované zaměstnancem na základě pracovní smlouvy liší zejména tím, že podle smlouvy o dílo vykonává zhotovitel činnosti samostatně, podle vlastního rozvrhu, s vlastními prostředky a na vlastní riziko, přičemž nepodléhá ani soustavnému dozoru ani řízení objednatele. K tomu je možné uvést, že je přítom celá řada případů, a to zejména ve výstavbě, kdy jde dnes o obchodněprávní vztah a je zde prováděn průběžně technický dozor.

Úprava v NOZ pak shodně s obch. zák. vychází z toho, že zhotovitel může pověřit k provádění díla jinou osobu (jiné osoby), odpovídá však jakoby dílo prováděl sám. Shodné mezi oběma úpravami je i to, že objednatel má právo činnost průběžně kontrolovat. Povinnosti jsou zhotovitelem splněny zásadně dokončením díla a jeho předáním, finálním plněním povinností objednatele je zaplacení ceny.

Základní ustanovení v NOZ určuje, že zhotovitel se zavazuje provést na svůj náklad a nebezpečí pro objednatele dílo a objednatel se zavazuje dílo převzít a zaplatit cenu. Oproti znění základního ustanovení v obch. zák. je tedy text obohacen o provedení na náklad a nebezpečí zhotovitele, což byl text určený v obch. zák. až v § 537, který na základní ustanovení navazoval. Text základního ustanovení NOZ byl pak obohacen i o zařazení povinnosti převzít dílo, které bylo rovněž v obch. zák. v § 537.

Jinak je v základním ustanovení NOZ upravena cena. Určuje se, že cena díla je sjednána dostatečně určitě, je-li dohodnut alespoň způsob jejího určení, anebo je-li určena alespoň odhadem. Mají-li strany vůli uzavřít smlouvu bez určení ceny díla, platí za ujednanou cena placená za totéž nebo srovnatelné dílo v době uzavření smlouvy a za obdobných smluvních podmínek. Připomínáme, že uzavírání smlouvy vůli stran bez určení ceny díla nemůžeme doporučit zejména u rozsáhlé atypické průmyslové výstavby.

II. DÍLO DLE NOZ A SROVNÁNÍ SE SOUČASNOU ÚPRAVOU

V obch. zák. bylo určení díla vymezeno v § 536, ve vztahu k základnímu ustanovení kupní smlouvy § 409 a k § 410.

V NOZ se této otázce věnuje § 2587 a určuje, že dílem se rozumí zhotovení určité věci, nespadá-li pod kupní smlouvu, a dále údržba, oprava nebo úprava věci nebo činnost s jiným výsledkem. Dílem se rozumí vždy zhotovení, údržba nebo úprava stavby nebo její části.

Smlouva o dílo se často využívá právě ve výstavbě, kde je třeba zvládat pojmový aparát, který se vytvořil a kde použití příslušného pojmu s jeho daným obsahem vytvořeným jako obchodní zvyklost může být východiskem pro stanovení povinnosti některé ze smluvních stran.

Pro smlouvu o dílo podle obch. zák. bylo předepsáno, že zhotovitel je povinen provést dílo na svůj náklad a na své nebezpečí ve sjednané době, jinak v době přiměřené s přihlédnutím k povaze díla. Formulací „na svůj náklad a nebezpečí“ bylo mj. vyjádřeno, že pokud by nebylo dohodnuto jinak, nese rizika zvýšení nákladů na zhotovení zásadně zhotovitel (to se týká např. zvýšení cen subdodávek oproti předpokladu).

Doba plnění nebude mnohdy sjednávána jen jedna – celková, ale bude začasto sjednávána doba pro dílčí plnění a protiplnění. Konkrétní smlouva by měla tyto otázky upravit konkrétně.

Podle dohodnutého rozsahu plnění může být u dodávek pro výstavbu sjednáno, jaké předá objednatel zhotoviteli podklady, pokud bude projekty zpracovávat zhotovitel (je-li to dohodnuto, může zhotovitel zajistit i vydání stavebního povolení). Zčásti však bude také sjednáno, že příslušné projekty a stavební povolení zajistí a předá zhotoviteli objednatel. Bude-li však jednotlivé stupně (druhy) dokumentace dodávat zhotovitel zajišťující i hmotné dodávky, lze dohodnout při možnosti dílčího plnění, jaké dokumentace předá objednateli a v jaké době. Jednotlivé druhy dokumentace přitom mohou mít dílčí doby plnění, např. i pro jednotlivé stavební objekty a provozní soubory.

Vhodné je též dohodnout, v jakém místě dojde ke splnění jednotlivých projektových prací a jaká jednání mezi smluvními stranami budou před tím provedena. Dohodnuta by měla být také doba „předání staveniště“ objednatelem pro zhotovitele (tj. předání staveniště ve stavu umožňujícím provádění stavebních prací), která zejména u rozsáhlejších staveb může být též plněna ve sjednaných dílčích dobách postupně. Rovněž je třeba dohodnout předání „stavební připravenosti“, již se rozumí již pokročilý stav stavebních prací, který umožní zahájení a plynulé provádění dodávek a montážních prací dodavatelem technologické části stavby. Sjednává se i tzv. „montážní připravenost“, což je velmi pokročilý stav montážních prací spadajících do technologické části stavby, který umožní práce stavebních dodavatelů pro úplné dokončení stavebních prací (např. potěry podlah, obklady, malby a další dokončovací stavební práce).

Z jednotlivých protiplnění (plnění objednatele vůči zhotoviteli) může být sjednána zejména doba předání vytýčeného staveniště, určení mezideponií, deponií a skládek, určení zemníků, vytýčení a stabilizace základních směrových a výškových bodů stavby, užívání příjezdové cesty, umístění (přemístění) dopravních značek, předání připojovacích míst zdrojů energie, vody apod.

Pro plnění zhotovitele i objednatele může být zpracován časový harmonogram činností (včetně uvedení doby dopravy rozhodujících dodávek na stavbu), který buď celý, nebo jen některé jeho části, popř. sumář rozhodujících činností, může tvořit i součást smlouvy.

Dohodou se určuje, kdy bude dokončeno provedení díla včetně smluvených podmínek druhu zkoušek a podmínek sepsání zápisu o převzetí (včetně jeho obsahu). Může být pochopitelně dohodnuto plnění po částech, např. po stavebních objektech a provozních souborech, současně lze sjednat i odpovídající bonifikace a sankce (smluvní pokuty) ve vztahu k těmto dobám. Při provádění díla zhotovitel postupuje samostatně a není při určení způsobu provedení díla vázán pokyny objednatele, ledaže se k jejich plnění výslovně zavázal. Postupuje-li samostatně, nese ovšem rizika s tím spojená. Pokud by postupoval podle pokynů objednatele, měl by je ovšem posoudit v rámci odborné péče, kterou lze na něm žádat.

Zhotovování díla zejména ve výstavbě bude činností značně složitou a včasné a řádné plnění bude mnohdy záviset i na spolupůsobení (vhodně sjednaném) ostatních osob, zejména objednatele (již zmíněné předání staveniště, případně dokumentace apod.).

V řadě případů nemůže přitom zhotovitel zabezpečit celé zhotovení díla vlastními zaměstnanci, ale bude kontrahovat subdodávky (zejména elektroinstalace, izolace, vzduchotechniku apod.). Tento postup mu zákon umožňuje. Zhotovitel díla totiž může pověřit jeho provedením jinou osobu, jestliže ze smlouvy nebo z povahy díla nevyplývá nic jiného. Při provádění díla jinou osobou má zhotovitel odpovědnost, jako by dílo prováděl sám. Zhotovitel bude přitom

se subdodavatelé uzavírat rovněž smlouvy o dílo, ale i smlouvy kupní a jiné, včetně smluv inominátních. Pro tyto případy lze zhotoviteli doporučit „hru na dopravního strážníka“, tj. sjednat podmínky subdodávek (mimo jiné záruční) ve shodě s podmínkami kontraktu s objednatelem.

Pro případ, že by objednateli poskytl „lepší plnění“, tj. výhodnější podmínky, než má smluvně zajištěny se subdodavatelé, měl by se rizika z toho plynoucí (např. rozdíly v zárukách) snažit řešit při sjednání ceny. Realizace tohoto doporučení však není jednoduchá, neboť mezi sjednáváním smlouvy mezi investorem a zhotovitelem a zhotovitelem a subdodavatelé bývá relativně dlouhá lhůta.

Složitost při plnění smlouvy o dílo, například ve výstavbě, vyplývá mimo jiné z delší doby plnění než je tomu u jiných smluv, vysokých finančních objemů a zpravidla většího počtu osob na výstavbě zúčastněných. Může ovšem vyplývat i z toho, že věci potřebné ke zhotovení díla, resp. část věcí, opatří objednatel.

Dispozitivní § 328 obch. zák. stanovoval: „Je-li předmětem plnění závazku věc určena podle druhu, je dlužník povinen poskytnout věřiteli věc, jež se hodí pro účely, pro něž se věc téhož druhu zpravidla používá na základě obdobných smluv.“ Realizace tohoto ustanovení u smluv o dílo – zejména ve výstavbě – by po mém soudu neměla příliš přicházet v úvahu (zatímco u dodávek zboží podle kupních smluv tomu bude naopak).

Co se týká předmětu plnění a jeho sjednávání ve smlouvě, lze pak jen doporučit jeho přesné sjednání. V opačném případě (pokud smlouva vůbec vznikne) to vede minimálně k řadě rozporných jednání, operativních řešení a zpravidla i k prodloužení doby plnění a vznášení (mnohdy i oprávněných) požadavků na zvýšení ceny.

Dílo ve výstavbě bude zásadně individuální a musí být přesně vymezené. Obchodní zákoník v § 536 uváděl zhotovení „určitého díla“. Předmět plnění, tedy dílo, které se zhotovitel zavazuje provést na svůj náklad a na své nebezpečí, může zahrnovat i zpracování dokumentace – projektů.

Protože objednateli zásadně nebude postačovat jen jedno vyhotovení projektu, mělo by být dohodnuto také, v jakém počtu vyhotovení bude projekt předán (a na jakých nosičích, zda na CD či jinak).

Kromě „nehmotných činností zachycených na hmotných nosičích“, tj. kromě dokumentace – projektu (projekt však může být dodáván na základě samostatné smlouvy o dílo), příp. i programového vybavení „šitého na míru“, budou předmět plnění tvořit hmotná plnění, tj. stavební práce i technologické dodávky (ty pak mohou být dodávány samostatně i dílčím způsobem; vše je rovněž záležitostí smluvního ujednání).

Pokud se kontrakt sjednává v době, kdy existuje dokumentace pro provedení stavby nebo realizační dokumentace, lze rozsah hmotných dodávek sjednávat podle této dokumentace. Pokud by byly hmotné dodávky kontrahovány podle dokumentace, která neurčuje přesně předmět plnění, pak je nutné doplnit předmět plnění jeho podrobným popisem ve smlouvě (nebo v příloze smlouvy, která bude její součástí), jinak by mohlo docházet ke sporům o rozsah plnění (pokud by smlouva vůbec vznikla; nešlo by totiž o určité dílo). Půjde-li v daném případě o zhotovení projektu, popř. i dodávky části stavební a technologické, dohodne se i výkon a rozsah autorského (občasného autorského) dozoru.

Pokud se neprovádí zhotovení celé technologické a stavební části stavby, měla by smlouva určovat, které objekty, stavební práce, provozní soubory a provozní jednotky tvoří předmět plnění. Je vhodné dohodnout i rozsah zařízení staveniště.

Co se týká zpracování jednotlivých „stupňů“ (druhů) projektové dokumentace, je vhodné dohodnout, kdo a v jakých termínech projedná dokumentaci a se kterými veřejnoprávními

orgány. Zhotovitel např. může provádět jen taková ve smlouvě určená jednání, která využije pro účely dokončení projektu.

Pokud smlouva o dílo zpracování projektů zahrnuje, je třeba zpravidla dohodnout i termíny, v jakých zhotovitel a objednatel projednají dokumentaci v průběhu jejího zpracování (např. projednání koncepce řešení a projednání realizační dokumentace, např. v závěru jejího zpracování).

Případně je možné se dohodnout i na předání specifikace náhradních dílů i na jejich dodávkách a na dodávkách servisních prací, a to pochopitelně nejen pro dobu, kdy po splnění zhotovitel odpovídá za vady, případně pro záruční dobu, ale i pro dobu „pozáruční“.

V praxi činí obtíže zejména provádění rekonstrukcí a modernizací staveb, tzn. provádění změn dohodnutého díla. V průběhu provádění díla se totiž mohou zjišťovat (mj. u desítek let starých bytových domů) nové skutečnosti, které nebylo možné zjistit (nebo by to bylo možné jen obtížně a při značném vynaložení nákladů) ani při stavebně-technických průzkumech či při pasportizaci, které byly prováděny před zpracováním projektové dokumentace.

Pro případ, že by vyvstala potřeba změn, která si může vyžádat prodloužení doby plnění a zvýšení ceny díla, je vhodné ve smlouvě dohodnout tzv. průběh změnových řízení, zpracování změnových listů, jejich odsouhlasování, jak a kým budou řešeny rozpory, které případně mezi stranami mohou vzniknout a následující postup k uzavření dodatku smlouvy. Nejsou-li tyto otázky dohodnuty, pak nastávají situace, které lze jen obtížně řešit i při případném soudním či rozhodčím řízení.

III. ZVLÁŠTNÍ OSOBNÍ SCHOPNOSTI ZHOTOVITELE DLE NOZ

Právní úprava NOZ provedení díla řeší i problematiku zvláštních osobních schopností zhotovitele. Určuje, že záleží-li provedení díla ve zvláštních schopnostech zhotovitele, zaniká závazek ztrátou jeho způsobilosti nebo jeho smrtí. To však neplatí, může-li dílo úspěšně provést ten, kdo převzal činnost zhotovitele jako jeho nástupce.

Dále je v NOZ určeno, že smrt objednatele sama o sobě závazek neruší, ledaže se tím splnění závazku stane nemožným nebo zbytečným. To platí i v případě zániku závazku smrtí objednatele.

Ustanovení § 2589 NOZ upravuje, že zhotovitel buď provede dílo osobně, anebo je nechá provést pod svým osobním vedením. To však neplatí, není-li provedení díla vázáno na osobní vlastnosti zhotovitele nebo není-li to vzhledem k povaze díla zapotřebí. Podle navazujícího § 2590 provede zhotovitel dílo s potřebnou péčí v ujednaném čase a obstará vše, co je provedení díla potřeba.

IV. DALŠÍ NÁLEŽITOSTI SMLOUVY A PROVÁDĚNÍ DÍLA

Při provádění díla bude vhodné dohodnout též dobu plnění. Není-li doba plnění ujednána, má zhotovitel provést dílo v době přiměřené jeho povaze.

Ustanovení § 2591 NOZ určuje, že je-li k provedení díla potřebná součinnost objednatele, určí mu zhotovitel přiměřenou lhůtu k jejímu poskytnutí. Toto pochopitelně platí tehdy, není-li lhůta určena ve smlouvě. Uplyne-li lhůta marně, má zhotovitel právo podle své volby si buď zajistit náhradní plnění na účet objednatele, anebo, upozornil-li na to objednatele, odstoupit od smlouvy.

Navazující § 2592 a § 2593 NOZ pak odpovídá dosavadní úpravě obch. zák. Upravuje, že zhotovitel postupuje při provádění díla samostatně. Opak platí a je pak vázán pokyny objednatele jen tehdy, bylo-li to ujednáno a plyne-li to ze zvyklostí. Objednatel má přitom právo provádět kontrolu díla, a pokud zhotovitel porušuje svoje povinnosti a nezajistí nápravu ani v

přiměřené době a vedl-li postup zhotovitele nepochybně k podstatnému porušení smlouvy, může objednatel od smlouvy odstoupit.

I další § 2594 NOZ má v zásadě stejné řešení, jako pro tuto otázku použil obchodní zákoník. Je zde určena bezodkladná upozornovací povinnost zhotovitele pro případ, že je nevhodná povaha věcí nebo příkazu, které objednatel zhotoviteli dal. To platí při vynaložení potřebné péče. Neznamená to, že by musel zhotovitel např. provádět znovu všechny zkoušky, nemůže však přijímat „vstupy“ od objednatele, aniž by jim odpovídající potřebnou péči věnoval a prověřil je „jako odborník“.

Tvoří-li nevhodná věc nebo pokyn překážku v řádném provádění díla, zhotovitel provádění díla přeruší až do výměny díla či změny příkazu. Lhůta pro dokončení díla se prodlužuje o dobu přerušování a zhotovitel má právo na úhradu nákladů s tím spojených po určenou dobu. Pokud by na předané věci či příkazu objednatel trval, může zhotovitel žádat, aby mu objednatel toto potvrdil písemně. Pokud zhotovitel postupuje v souladu s touto úpravou § 2594, nemá objednatel právo na vady díla vzniklé nevhodností věcí nebo příkazů. Přitom je podle § 2595 koncipována ještě možnost zhotovitele od smlouvy odstoupit a to tehdy, trvá-li objednatel na provedení díla podle zřejmě nevhodného příkazu nebo s použitím zřejmě nevhodné věci i po upozornění zhotovitele.

V. DOKONČENÍ DÍLA

Podle § 2604 NOZ je dílo provedeno, je-li dokončeno a předáno. Přitom je dílo dokončeno, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu. Objednatel převezme dokončené dílo s výhradami, nebo bez výhrad. Objednatel by měl řádně provést prohlídku díla. Převezme-li totiž objednatel dílo bez výhrad, nepřizná mu soud právo na zjevné vady díla, namítne-li zhotovitel, že právo nebylo uplatněno včas. NOZ přitom v dalších ustanoveních vychází z praktických poznatků, že je mnohdy vhodné dílo předávat po částech, např. u staveb po objektech a provozních souborech. V § 2606 se určuje, že provádí-li se dílo postupně a lze-li jednotlivé stupně odlišit, může být předáno a převzato i po částech.

Ve smlouvě bychom neměli opomenout ani ujednání o zkouškách a splnění závazku. Podle obchodního zákoníku (§ 554) splnil zhotovitel svou povinnost provést dílo jeho řádným ukončením a předáním předmětu díla objednateli v dohodnutém místě, jinak v místě stanoveném tímto zákonem. Je-li místem předání jiné místo, než je uvedené v obchodním zákonu (§ 554 odst. 2 a 4), vyzval zhotovitel objednatele k převzetí díla.

Nbylo-li toto místo dohodnuto a smlouva zahrnovala – v souladu s charakterem díla – povinnost zhotovitele odeslat předmět díla, uskutečnilo se předání předmětu díla jeho předáním prvním dopravci, který měl uskutečnit přepravu do místa určení. Zhotovitel umožnil objednateli uplatnění práv z přepravní smlouvy, pokud taková práva neměl objednatel již na základě této smlouvy.

Jestliže smlouva nestanovila místo předání ani povinnost zhotovitele odeslat předmět díla, uskutečnilo se předání v místě, v němž se podle smlouvy mělo dílo provádět. Nebylo-li ve smlouvě toto místo určeno, uskutečnilo se předání v místě, o němž objednatel věděl nebo musel vědět v době uzavření smlouvy, že v něm bude zhotovitel dílo provádět. V případech, které nejsou popsány (na které se nevztahoval § 554 odst. 1 a 3 obch. zák.), se uskutečnilo předání díla v místě, kde měl zhotovitel sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště nebo organizační složku, jestliže její místo včas objednateli oznámil.

Předáním zhotovené věci k ní objednatel nabyl vlastnické právo, jestliže je do té doby měl zhotovitel, a na objednatele přechází nebezpečí škody na zhotovené věci, jestliže je do této doby nesl zhotovitel. § 444 až 446, § 455 až 459 a § 461 obch. zák., tj. ustanovení o kupní smlouvě, zde platili obdobně. K tomu připomeňme, že § 444, § 458 a § 459 obch. zák. byli

kogentní (není se tedy od nich možné dohodou stran odchýlit). Požádala-li o to kterákoli strana, sepsal se o předání předmětu díla zápis, který podepsali obě strany. Ujednání o zápisu a jeho obsahu ve smlouvě, zejména ve výstavbě, lze jen doporučit.

Rovněž mohou doporučit ujednání o tom, co strany považují za řádné ukončení díla, a o podrobnostech předání, jak bude přejímka probíhat, kdo přejímací řízení svolá, v jaké lhůtě předem a podobně. Otázky předání lze co do svého významu hodnotit stejně jako otázky uzavření smlouvy. Podle charakteru díla a ujednání smluvních stran může smlouva zahrnout povinnost zhotovitele předmět odeslat. Nezahrnovala-li smlouva povinnost zhotovitele předmět díla odeslat, splní zhotovitel svou povinnost provést dílo, jestliže umožní objednateli nakládat s předmětem díla řádně provedeným v místě stanoveném zákonem (§ 554 obch. zák.). Zahrnoval-li závazek zhotovitele montáž jím zhotovené, opravené nebo upravené věci, byl závazek splněn řádným provedením této montáže (§ 555 odst. 1 obch. zák.).

VI. PROVEDENÍ DOHODNUTÝCH ZKOUŠEK

Jestliže podle smlouvy mělo být řádné provedení díla prokázáno provedením dohodnutých zkoušek, považovalo se provedení díla za dokončené až poté, co byly tyto zkoušky úspěšně provedeny. K účasti na zkouškách byl zhotovitel povinen objednatele včas pozvat. Neúčast objednatele na zkouškách, k jejichž provedení byl včas pozván, nebránila provedení zkoušek.

Ustanovení § 553 odst. 3 obch. zák. o opakování zkoušek platila obdobně. Výsledek zkoušek se zachytil v zápisu podepsaném oběma stranami. Nebyl-li objednatel přítomen, podepsala zápis místo něho hodnověrná a nestranná osoba, která se zkoušek zúčastnila (§ 555 odst. 2 až 4 obch. zák.).

Provádění zkoušek je typické zejména ve výstavbě, ale např. i při vývoji a výzkumu. Pokud budou zkoušky a jejich výstupy stanoveny předpisy nebo závaznými normami normalizační soustavy (ČSN), je třeba tuto skutečnost respektovat (například předepsaná měření a výchozí revizní zprávy). Tam, kde druh zkoušek předepsán není, doporučujeme dohodnout jej ve smlouvě, respektive uvést jej v její příloze a přesně popsat.

Pro provádění některých zkoušek je vhodné dohodnout ve smlouvě zpracování zvláštní dokumentace (např. pro komplexní vyzkoušení, zkušební provoz a garanční zkoušky), doby zpracování návrhu a jejího odsouhlasení. V návrhu je potřebné uvést i způsob ověřování zkoušek a stanovení, kdy proběhly úspěšně a obsah zápisu (zápisů o nich).

NOZ k těmto otázkám upravuje v § 2607, že má-li být dokončení díla prokázáno provedením ujednaných zkoušek, považuje se provedení díla za dokončené úspěšným provedením zkoušek. K účasti na nich má zhotovitel objednatele včas přizvat. Pokud se objednatel zkoušky neúčastní a nevylučuje-li to povaha věci, mohou se zkoušky provést. Výsledek zkoušky se zachytí v zápisu. Jestliže není objednatel přítomen, potvrdí zápis místo něho hodnověrná, odborně způsobilá a nestranná osoba, která se zkoušek zúčastnila. NOZ dále upravuje, že nepřičí-li se to povaze závazku, je zhotovitel objednateli povinen zápis předat.

Pokud by byla předmětem díla věc, řídí se podle § 2608 NOZ předání věci obdobně ustanoveními o kupní smlouvě. Převzetím nabývá objednatel vlastnické právo k věci a přechází na něho nebezpečí škody na věci, nestalo-li se tak již dříve. V § 2609 upravuje pak NOZ tzv. svépomocný prodej věci pro případ, že objednatel věc nepřevzme, a určuje k tomu podmínky.

VII. VĚCI K PROVEDENÍ DÍLA

Obchodní zákoník určoval, že věci, které má objednatel podle smlouvy opatřit k provedení díla, byl povinen předat zhotoviteli v době určené ve smlouvě, jinak bez zbytečného odkladu

po uzavření smlouvy. V pochybnostech se mělo za to, že o cenu těchto věcí se nesnižuje cena za provedení díla.

Pokud věci, k jejichž opatření se objednatel zavázal, objednatel neopatřil včas, bylo stanoveno, že mu pro to zhotovitel může poskytnout přiměřenou lhůtu a po jejím marném uplynutí může sám po předchozím upozornění opatřit věci na účet objednatele. Objednatel byl pak povinen uhradit jejich cenu a účelné náklady s tím spojené bez zbytečného odkladu poté, kdy jej o to zhotovitel požádal. Věci, které byly potřebné k provedení díla a k jejichž opatření nebyl podle smlouvy zavázán objednatel, byl povinen opatřit zhotovitel. Smluvní strany si tedy mohou dohodnout, kdo opatří věci ke zhotovení díla. Pokud tak smluvní strany učinili, platilo smluvní ujednání. Jestliže smlouva záležitost opatření věcí neřešila, platilo, že věci měl opatřit zhotovitel.

Bylo-li dohodnuto, že věci ke zhotovení díla opatří objednatel, nesl tento nebezpečí škody na nich a zůstal jejich vlastníkem až do doby, kdy se zpracováním stali součástí předmětu díla. Pokud se jednalo o věc převzatou od objednatele do opatrování za účelem její opravy nebo úpravy nebo za účelem jejího zpracování při provádění díla, odpovídal zhotovitel jako skladovatel.

Po dokončení díla nebo po zániku závazku dílo provést byl zhotovitel povinen bez zbytečného odkladu vrátit objednateli věci od něho převzaté, jež nebyly zpracovány při provádění díla. U věcí, které zhotovitel opatřil k provedení díla, měl postavení prodávajícího, pokud z ustanovení upravujících smlouvu o dílo nevyplývalo něco jiného. V pochybnostech se mělo za to, že kupní cena těchto věcí je zahrnuta v ceně za provedení díla.

Kromě povinnosti k opatření věcí pro zhotovení díla, mohl mít objednatel ještě další sjednané povinnosti – protiplnění, na jejichž splnění záviselo včasné a řádné plnění zhotovitele. Pro případ, že by toto protiplnění (případně podstatné spolupůsobení) nebylo provedeno a objednatel byl v prodlení či neplnil vůbec, bylo potřeba sjednat, jaký to bude mít vliv na dobu předání celého díla, a dohodnout povinnost úhrady smluvních pokut a škod způsobených případným odvoláním pracovníků ze stavby.

Otázky věcí k provedení díla upravuje NOZ v § 2596 až § 2598. Věcným řešením se od úpravy v obchodním zákoníku neodlišuje. Opatří-li zhotovitel věc zpracovanou při provádění díla, má stran této věci, pokud se stala součástí díla, postavení prodávajícího. Vyvratitelná domněnka určuje, že se má za to, že kupní cena věcí je zahrnuta v ceně díla.

Jestliže by měl věc (věci) k provedení díla opatřit objednatel, opatří je v dohodnuté době, jinak bez zbytečného odkladu. Má se za to, že cena díla se o cenu této věci nesnižuje. Pokud by takovou věc objednatel neopatřil včas a neučinil tak na výzvu zhotovitele v dohodnuté přiměřené době, může věc opatřit zhotovitel na účet objednatele. Cenu takové věci zaplatí objednatel na požádání bezodkladně.

Dokud trvá objednatelovo vlastnické právo k věci, nese na ní objednatel nebezpečí škody. Zhotovitel odpovídá za věc převzatou od objednatele jako skladovatel. S provedením díla předloží pak objednateli vyúčtování a vrátí mu vše, co z jeho věcí zbylo. Závěrem našeho příspěvku lze podat doporučení, že smlouva o dílo má být sjednávána nepovrchním způsobem. Každé „uchvátání“ přípravy akce a přípravy kontraktu se totiž negativně projeví při provádění.

KLÍČOVÁ SLOVA

občanské právo, obchodní právo, občanský zákoník nový občanský zákoník, obchodní zákoník, smlouva o dílo.

KEY WORDS

civil law, business law, Civil Code, New Civil Code, Commercial Code, Contract for Work.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BEJČEK, J.; MAREK, K.; KOTÁSEK, J.; ONDREJOVÁ, D. Nástin obchodního práva II. 2., upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 111 s. Edice multimediálních učebních textů č. 78. ISBN 978-80-210-4978-9.
2. KIRSANOV, S. A.: Problémy a perspektivy získání investic pro ekonomický rozvoj regionů, sborník Petrohradského ekonomického fóra, 2005, s. 6 a násl.
3. MAREK, K. K uzavírání smluv. Právní fórum, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, roč. 2012, č. 4, s. 138-143. ISSN 1214-7966.
4. MAREK, K. Smluvní obchodní právo, kontrakty. 4., aktualizov. a rozšířené vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 477 s. ISBN 978-80-210-4619-1.
5. MAREK, K.; HAJNIŠOVÁ, E. Regulations and Case Law of Public Procurement, Naukovij Visnik Užgorodskogo nacionalnoho universitetu, vypusk 18, 2012, s. 101-105.
6. OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník, Komentár, 2. vyd., IURA EDITION, 2005.
7. OVEČKOVÁ, O.: Povinnosť vykonat' dielo a povinnosť zaplatit cenu na základe zmluvy o dielo podľa obchodného zákonníka, Bulletin slovenskej advokácie, č. 1-2/2007, s. 14 - 22.
8. SUCHOŽA, J.; HUSÁR, J.: Právo, Obchod, Ekonomika II, 1. vyd., Praha: Leges 2012, 624 s., ISBN 978-80-87576-33-5.
9. SUCHOŽA, J., HUSÁR, J.; MAREK, K.; RABAN, P. Česko-slovenské kontexty obchodního práva. 1 vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 544 s. ISBN 978-80-7357-707-0.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

AKADEMIE STING, vysoká škola

Brno - Jundrov